

Violence against women in women's perception; an examination of women's shelters in Turkey

Kadın algısında kadına yönelik şiddet; Türkiye'de kadın sığınma evleri üzerine bir inceleme

Sezer Ayan¹

Abstract

Aim. To determine if there is a correlation between women's traditional views about marriage and the family (TBAMAK), patriarchal beliefs about marriage (PBAM), and beliefs about wife beating (IBWB) and type and frequency of violence they are subjected to. **Method.** This study's universe comprises of 64 women housed in Turkish Ministry of Family and Social Policies' women protection houses because of domestic violence. **Findings.** Data gathered during this study demonstrates that there is a direct correlation between having traditional beliefs about marriage and women being subjected to sexual violence. There is a direct correlation between having beliefs justifying wife beating (JUWB) and women being subjected to sexual violence. There is also an inverse correlation between having patriarchal beliefs about marriage and women being subjected to physical, economical, psychological violence and neglect. Furthermore, a statistically significant correlation was demonstrated between having traditional beliefs about family and marriage and frequency of being subjected to violence. **Results.** Data suggests that having traditional and patriarchal beliefs about family and marriage and having beliefs justifying wife beating are partially determinative about the type and frequency of violence women are subjected to.

Keywords: Gender; gender culture; traditional beliefs; patriarchal beliefs; beliefs about wife beating; violence against women.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

Özet

Amaç. Kadınların aile ve evlilik hakkında geleneksel (TBAMAF) ve ataerkil inançları (PBAM) ve kadın dövmeyle ilişkin inançları (IBWB) ile uğradıkları şiddetin türü ve sıklığı arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemektir. **Yöntem.** Çalışmanın evrenini, Türkiye'de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kadın konuk evlerinde aile içinde şiddete maruz kalmaları nedeni ile koruma altına alınan 64 kadın oluşturmaktadır. **Bulgular.** Aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlara ve kadın dövmeyle haklılaştırmaya ilişkin (JUWB) inançlara sahip olma ile cinsel şiddete maruz kalma arasında doğrudan; evlilik hakkında ataerkil inançlara sahip olma ile cinsel şiddet hariç, fiziksel, ekonomik, psikolojik şiddete ve ihmale maruz kalma arasında ters yönlü bir ilişki vardır. Öte yandan kadınların şiddete uğrama sıklığı ile sadece aile ve evlilik hakkında geleneksel inançları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. **Sonuç.** Veriler, kadınların aile ve evlilik hakkında geleneksel ve ataerkil inançlara ve kadın dövmeyle ilişkin inançlara sahip olmalarının maruz kaldıkları şiddetin türü ve sıklığı üzerinde kısmen belirleyici olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet; toplumsal cinsiyet kültürü; geleneksel inançlar; ataerkil inançlar; kadın dövmeyle ilişkin inançlar kadına yönelik şiddet.

¹ Associate Professor, Cumhuriyet University, Faculty of Letters, Department of Sociology, sezeraayan@gmail.com

1. Giriş

Bireyler arasındaki biyolojik farklılıkların bir kimliğe dönüşümü sürecinde toplumun kültürel yapısı önemli etkenlerden biridir, zira toplumun-kültürün bireylere verdiği kimlikte onların cinsiyetleri de rol oynamaktadır (Giddens, 2008; Torgrimson ve Minson, 2005; Millar Bidwell ve, Vander Mey, 2000). Bu süreç ortak sosyal-kültürel kimliğe, cinsiyet kimliğinin eklenmesi ile oluşur ve doğuştan itibaren sosyo-kültürel kimlik cinsiyet kimliği ile iç içe bir şekilde gelişir. Böylece bir toplumun kadınlık ve erkeklik tanımlamaları, cinsiyet algıları, stereo tipleri, cinsiyet kimliklerinin edinilme süreci ve cinsler arası ilişkilerin düzenlenme biçimleri o toplumun cinsiyet kültürünü oluşturur.

Toplumun cinsiyet kültürünün belirlediği “toplumsal cinsiyet” bireyin cinsel (dişi-erkek) kimliği üzerine inşa edilen ve onun sosyal durumunu ifade eden sosyolojik bir kavram olup, “kadınlar ve erkekler arasındaki ruhsal, toplumsal ve kültürel farkları dikkate almaktadır” (Giddens, 2000: 97). Bu farklılıkların, erkek egemen bir toplumda kadın cinsiyetine ilişkin olumsuz tutumların gelişimine neden olması, toplumsal cinsiyetçilik adı altında topluma ayrımcılık olarak yansması ve kadının sosyal, kültürel, politik ve ekonomik alanlarda erkeğe göre düşük konumda tutulmasına yol açması ise geleneksel ataerkil kültürden kaynaklanır (Briffault, 1990; Badinter, 1991; Hassan, 1985).

Kelime anlamı olarak erkek egemen bir ailede babanın yönetimi anlamına gelen ataerki, bir sistem olarak, cinsiyetler arası asimetrik ve hiyerarşik güç ilişkilerine dayanan, erkeklerin kadınların üretim, yeniden üretim ve cinsellikleri üzerinde egemenlik kurduğu, kadınları baskıladığı ve sömürdüğü geleneksel uygulamalar ve sosyal yapılar bütünlüğü olarak tanımlanır (Walby, 1990: 20; Jhonson, 1995: 284; Sultana, 2011: 2; Bhasin, 2003: 3).

Her toplumsal sistem (geleneksel ya da modern) ya da tarihi dönem, ataerki sistemin işleyişine ve toplumsal ve kültürel uygulamalara kendine özgü değişiklikler getirirse de, sistemin erkeğin kadına egemen olduğu ve çeşitli yollardan kadınların ikincil konumda tutulduğu değişmeyen ilkeleri vardır. Kadınlar ile erkekler arasındaki eşit olmayan tarihsel güç ilişkilerinin temelini oluşturan bu ilkeler, sistem tarafından cinsiyet rollerine hakim olan tutumları doğrulamak için kullanılır. Aile içinde, iş yerinde, toplumda ayrımcılık, önemsenmeme, aşağılanma, denetim, sömürü, baskı, şiddet vb. geleneksel ataerkil bir toplumda kadını denetim ve baskı altına almanın değişik biçimleridir (Bhasin: 2003: 21).

Ataerki bir kültürde kadını denetim ve baskı altına almanın bir yöntemi olarak kadına yönelik şiddet, feministler tarafından; zoraki güç ve baskı içeren ve hiyerarşik toplumsal cinsiyet ilişkilerini sürdürmeyi amaçlayan her türlü davranış olarak tanımlanır. Kadına yönelik şiddetin toplumdaki erkek egemen ideolojiyi aile içinde yeniden üreterek meşrulaştırdığını varsayarlar (İlkaracan ve diğerleri, 1996: 22). Çünkü ataerki bir sistem olarak patriklerine (kocalara veya atalara) kadınların davranışlarını düzenlemek, yönlendirmek ve korumak hakkı tanır; ve bu düzenleme fiziksel gücü kullanmayı içerir. Aile hakkında ataerki inançları olan bir kişinin, kadına yönelik şiddet kullanımında daha az çekimser olacağını iddia etmek mantıklıdır. Bu görüşü destekler biçimde, evlilik konusundaki ataerki inançlar ile eş dayanağına daha olumlu tutumlar arasındaki ilişki, birçok çalışmada belgelenmiştir (Sakallı, 2001; Haj-Yahia, 1998).

Bu çalışmanın konusunu oluşturan aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlar, evlilik hakkında ataerki inançlar ve kadın dövmeyle ilişkin inançlar genel anlamda birbirini tamamlayan kültürel örüntülerdir. Ataerki (geleneksel ya da modern) bir toplumda (özel ve kamusal alanda) erkek egemenliğine işaret eder. Geleneksel inançlar ise erkek egemenliğinin, kadının bedeni, cinselliği, doğurganlığı, üretkenliği vs. üzerinden sürekli olarak yeniden üretilmesidir. Kadın dövmeyle ilişkin inançlar ise ataerki ve geleneksel inançlar temelinde gelişen şiddeti, ya kadını denetim ve baskı altına almanın bir yöntemi olarak meşrulaştıran inançlardan, ya da tersine şiddeti erkeğin sorumluluğunda tutarak hiçbir şekilde haklaştırılmayacağını iddia eden inançlardan oluşmaktadır.

2. Amaç

Yapılan çalışmalar her kadının şiddete maruz kalabileceğini ifade ederken, hangi kadınların mağdur olabileceğini tahmin etmenin güç olduğunu vurgulamaktadır (Mavili, 2014: 40). Bizim düşüncemiz mağdur olma olasılığının, evlilik ve aile hakkında geleneksel ataerkil inançlara sahip, dolayısıyla kendi cinsel kimliklerini geleneksel ataerkil değerler bağlamında içselleştiren kadınlar söz konusu olduğunda artacağıdır. Bir başka ifade ile geleneksel ataerkil cinsiyet kültürünün hakim olduğu bir ortamda ya da ailede sosyalleşmenin, evlilik ve aile hakkında geleneksel inançları güçlendireceği ve bu inançlara sahip kadınların şiddete maruz kalma olasılığının daha yüksek olacağıdır. Bu düşünceden hareketle bu çalışmanın amacı, kadınların aile ve evlilik hakkındaki geleneksel ve ataerkil inançları ve kadın dövmeyle ilişkin inançları ile aile içerisinde şiddete uğrama biçimi ve sıklığı arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmektir.

3. Metodoloji

Çalışmanın evrenini, Türkiye’de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kadın konuk evlerinde aile içinde şiddete maruz kalmaları nedeni ile koruma altına alınan kadınlar oluşturmaktadır. Gaziantep’ten 6, Mersin’den 4, Sivas’dan 8, Erzincan’dan 4, Erzurum’dan 8, Samsun’dan 6, Ankara’dan 8, İzmir’den 6 ve İstanbul’dan 12 kadın olmak üzere her bölgeden (Doğu Anadolu ve İç Anadolu Bölgesinden iki il olmak üzere) toplam 9 ilde 64 kadın ile görüşülmüştür. Görüşmeler Mersin, Gaziantep ve Samsun İl müdürlüklerinde tahsis edilen özel odalarda, diğer illerde ise kadın konuk evlerinde kadınlarla yüz yüze görüşülerek (mülakat) gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde gönüllülük ilkesi göz önünde bulundurulmuştur. Sığınma evlerine ulaşım, görevlilerin yardımı ile ve gizlilik kuralları çerçevesinde sağlanmıştır.

Verilerin elde edilmesinde anket formu ve 5 adet ölçek kullanılmıştır. Uygulama Başbakanlık Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’ndan izin alınarak 30.06.2012-29.11.2013 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

3.1. Veri toplama araçları

Anket formu: Kadınların sosyo-demografik özellikleri, aile içi ilişkilerinin niteliği, ailede şiddete maruz kalma nedenleri, maruz kaldıkları şiddet biçimleri ve şiddete maruz kalma sıklıkları ve geleceğe ilişkin düşüncelerini belirlemek amacıyla düzenlenen 48 sorudan oluşmaktadır.

3.1.1. Aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlar ölçeği (Traditional beliefs about marriage and the family) (TBAMF)

Aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlar ölçeği Sakalı Uğurlu (2002) tarafından Hojat ve arkadaşlarının (2000) yaptığı bir çalışmadan uyarlanmıştır. Ölçek 12 maddeden oluşmakta (Tablo 1), kadın için bekaretin önemi, evlilik öncesi cinsellik, cinsel eğitim ve boşanma ile ilgili kararları içermektedir. Katılımcılar maddelerin her biri ile ne derece hem fikir olduklarını 6 dereceli likert tipindeki ölçekte belirtmişlerdir. Bu ölçekte 1 “tamamen karşıyım”, 6 ise “tamamen katılıyorum” anlamındadır. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar, aile ve evlilik hakkında geleneksel inançların yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek için hesaplanan Cronbach α değeri 0.73 dir. Bu çalışma için hesaplanan Cronbach α değeri 0,71 olup, ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliğinin iyi olduğunu göstermektedir.

3.1.2. Evlilik hakkında ataerkil inançlar ölçeği (Patriarchal beliefs about marriage) (PBAM),

Sakallı Uğurlu (Sakallı, 2001) tarafından uyarlanan evlilik hakkında ataerkil inançlar ölçeği (Tablo 2), evlilikte güç ilişkileri ile ilgili yeni yapılandırılan, (örneğin “erkekler güçlüdür, bu yüzden eşlerine istediklerini yaptırabilirler”) itemler ile Burt’un (1980) 9 maddeden oluşan cinsiyet rolü kalıp yargılar ölçeğini birleştiren 21 maddelik bir ölçektir. Katılımcılar maddelerin her biri ile ne derece hem fikir olduklarını 6 dereceli likert tipindeki ölçekte belirtmişlerdir. Bu ölçekte 1 “tamamen karşıyım”, 6 ise “tamamen katılıyorum”. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar, evlilik hakkında ataerkil inançların güçlü olduğunu göstermektedir. Ölçek için hesaplanan Cronbach α değeri 0.83

dür. Bu çalışma için hesaplanan Cronbach α değeri 0,75 olup, ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliğinin iyi olduğunu göstermektedir.

3.1.3. Kadın (eş) dövmeyle ilişkin inançlar ölçeği (Inventory of Beliefs About Wife Beating) (IBWB)

Bu çalışmada kadın (eş) dövmeyle ilişkin üç inanç (alt ölçek) evlilikte şiddete karşı tutumların işareti olarak değerlendirilir. İlk iki ölçek “kadın (eş) dövmeyle haklılaştırma” (Justifying wife beating) (JUWB) (Tablo 3) ve “şiddeti erkeğin (kocanın) sorumluluğunda tutma” (Holding violent husbands responsible) (HVHR) (Tablo 4) ölçekleri Saunders ve arkadaşları (1987) tarafından geliştirilen “kadın (eş) dövme hakkında inançlar” (Inventory of Beliefs About Wife Beating) (IBWB) ölçeğinin alt ölçekleridir. Üçüncü ölçek, Haj-Yahia (1998) tarafından geliştirilen “kadına (eşe) yönelik şiddet için kadını (eşi) suçlama” (Blaming the wife for violence against her) (BLWI) (Tablo 5) ölçeğidir. Her bir ölçekte katılımcılar maddelerin her biri ile ne derece hem fikir olduklarını 6 dereceli likert tipindeki ölçekte belirtmişlerdir. Ölçekte 1 “tamamen karşıyım”, 6 ise “tamamen katılıyorum”. JUWB 14, HVHR 4 ve BLWI 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar, her bir ölçeğe özgü inançların güçlü olduğunu göstermektedir. Türkçe uyarlaması Sakallı (2001) tarafından yapılan çalışmada JUWB için hesaplanan Cronbach α değeri 0.82, HVHR için Cronbach α değeri ise 0.66 ve BLWI Cronbach α değeri 0.86 dir. Tüm ölçeğin cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ise 0.95 olarak bulunmuştur. Bu çalışma için hesaplanan Cronbach α değerleri JUWB için 0,90, HVHR için 0,90 ve BLWI için 0,90 ve tüm ölçek için 0,90 olup, ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliğinin iyi olduğunu göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen verilere SPSS 16 programında ortalama, korelasyon ve varyans analizi uygulanmıştır.

4. Genel bulgular

Araştırmaya katılan kadınların yaş ortalaması 26,6’dır. Kadınların %43,8’inin resmi, %25’inin imam nikahı vardır. %7,8’i boşanmış, %12,5’i bekar, %7,8’i nikahsız ve %3,1’i de duldur. %39,1’i görücü usulü ile, %26,6’sı tanışarak, %14,1’i kaçarak, %3,1’i kaçırılarak ve %4,7’si de internette tanışarak evlenmiştir. %18,8’i okuryazar olmayıp, %14,1’i sadece okur-yazar, %32,8’i ilkökul, %17,2’si ortaokul, %12,5’i lise ve %4,7’si ise üniversite mezunudur. %54,7’si ev hanımı, %6,2’si nitelikli işçi, %3,1’i öğretmen ve %1’i de memurdur. Başka seçeneğini işaretleyen %34,4’ ü arasında konsomatrislik, gündelikçilik, hayvancılık, tarım işçiliği, barmenlik, kuaförlük ve dilencilik yapanlar vardır. %62,2’sinin aylık geliri, %10,9’unun da düzenli bir aylık geliri yoktur. %14,1’inin 800-1200TL, %9,4’ünün ise 1200-1400TL arası aylık geliri vardır. %59,4’ünün ilk, %25,0’nın ikinci, %1,6’sının üçüncü ve yine %1,6’sının da besinci evliliğidir. %45,3’ünün bir sosyal güvencesi yoktur. %26,6’sı SSK’lı, %12,5’i yeşil kartlı, %3,1’i bağ kurludur. %14,1’inin çocuğu yoktur. 56,2’sinin bir ya da iki, %21,9’unun 3 ya da 4, %6,2’sinin ise 5 ve daha fazla çocuğu vardır. %1,6’sı ise hamiledir. %37,5’i ilk evliliğini 13-17 yaşları arasında, %23,4’ü 18 ve %21,8’i ise 20-24 yaşları arasında yapmıştır. %62,5’i eşinin ilk ve %25’i ise ikinci eşidir. %4,7’sinin eşi okur-yazar olmayıp, %17,2’si sadece okur-yazar, %34,4’ü ilkökul, %21,8’i orta ve lise ve %7,8’i ise üniversite mezunudur. %15,6’sının eşi işsizdir. %51,6’sının eşi niteliksiz ve %9,4’ü de nitelikli işçi, %6,2’si ise memurdur. %40,6’sı eşi ve çocuklarıyla, %20,3’ü kayınpederi ve kayınvalidesi ile, % 6,2’si kuması ve üvey çocukları ve %6,2’si de üvey çocukları ile birlikte yaşamaktadır. %65,6’sı ailede hiçbir konuda fikir beyan edemediğini belirtmiştir. %32,8’inin eşi çocuklarına fiziksel ve psikolojik şiddet uygulamakta, %43,2’si çocuklarının eşleri tarafından çok sık şiddete maruz kaldığını belirtmektedir. Kadınların %87,4’ü aile de şiddete maruz kalmakta ve %57,8’i tüm şiddet biçimlerine maruz kaldıklarını belirtmektedirler. (Sadece fiziksel şiddete maruz kalanların oranı %71,9 iken; cinsel %57,8; psikolojik %68,8, ekonomik şiddet %68,8 ve ihmal %68,8 oranındadır). Sadece eşleri tarafından şiddete maruz kaldıklarını belirtenler örneklemin %37,5’ini oluştururken, %31,5’inin kayınvalidesinden, geriye kalanlar ise kayınpirader, eşinin çocukları, kumasından ve görüncesinden de şiddet gördüğünü belirtmiştir. Kadınların %39,1’i kendi ailesinde de (anne-baba ailesinde) şiddete

maruz kalmıştır. Kadınların %18,8’i eşinin ailesi yüzünden, %15,6’sı maddi konular yüzünden, %4,7’si kıskançlık yüzünden ve başka seçeneğini işaretleyen %47’si; aldatıldığı, kocası kadının başka erkeklerle gerçek ya da sanal alemde birlikte olmasını istediği, ilk evliliğinden çocuklarını eşi istemediği, havadan sudan herhangi bir sebeple, eşi uyuşturucu madde bağımlısı olduğu, kadın aşırı titiz olduğu için vb. sebeplerle eşi tarafından şiddete maruz kaldığını belirtmiştir². Kadınların %62,5’i evliliğin başlangıcından itibaren, %3,1’i hamileyken, %4,7’si evliliğinin ilk iki yılı içinde şiddetin başladığını bildirmiştir. %83’ü konuk evine gelmeden önce çok sık şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. %57,8’i eşinin bir alet kullanarak kendisine şiddet uyguladığını, en sık kullanılan aletin ise (% 53 ile) sopa ve (%43 ile) kemer olduğu belirtilmiştir. %56,2’si eşi o an eline ne geçirirse, %70,3’ü ise tekmelenerek ve tokatlanarak şiddet gördüğünü bildirmiştir. Şiddet anında eşler tarafından kullanılan diğer aletler arasında (% 26) bıçak, (%20) hortum (%15) zincir, (%12) çatal ve (%10) silah yer almaktadır. Kadınların %65’i şiddet nedeniyle ağır biçimde yaralandığını belirtmiştir. Kadınların %54,7’si eşlerinin uyguladıkları şiddetten dolayı hiçbir zaman pişmanlık duygusu yaşamadığını bildirmiştir. %37,5’inin eşi alkol, % 21,9’unun eşi uyuşturucu kullanmakta olup, kadınların %4,7’si kendisinin de alkol ve (%4,7 ile de) uyuşturucu kullandığını söylemiştir. Eşi tarafından şiddete maruz kaldığı için ailesinden hiçbir şekilde destek alamadığını belirten kadınların oranı %31’dir. %51,6 ile başka seçeneğin işaretleyen kadınların büyük çoğunluğu ise ailesinin çocuklarını değil sadece kendisini kabul ettiğini, bir bölümü babası tarafından başka biriyle evliliğe zorlanarak şiddete maruz kaldığını, bir kısmı kardeşine sığındığını, fakat eniştesi tarafından cinsel tacize uğradığını, bir kısmı kocası ailesini de taciz ettiğinden onları tehlikeye atmamak için konuk evine yerleştiğini, bir kısmı ise anne ve babasının hayatta olamadığını belirtmiştir. Kadınların %84’ü ilk kez, %6,2’si ise ikinci kez konuk evine yerleştirilen kadınlardır. Kadınların %42,2’si sığınma evinden çıktıktan sonra ne yapacağını bilmediğini, %28’i boşanmak ve işe girmek istediğini, % 14,1’i eşinin kendisini asla bulamayacağı bir yere gitmek istediğini, %7,8’i kendi ailesine dönmek istediğini, %6,2’si ise eşine tekrar dönmek istediğini ama eşinin ailesi ile birlikte oturmak istemediğini bildirmiştir. Sizce iyi bir eş nasıl olmalıdır sorusuna kadınların %14,1’i iyi eş yoktur cevabını verirken, %84,4’ü iyi bir eşin sevgili, saygılı ve hoşgörülü, eğitilmiş ve bir iş sahibi, eşine ve çocuklarına karşı sorumluluk sahibi, namuslu ve dürüst ve Allah korkusu taşıması gerektiğini bildirmiştir.

5. Ölçek Ortalamaları

Tablo 1. Aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlar (TBAMF)

	X	SS
1) Evlilik öncesi çiftlerin birlikte yaşamalarına karşıyım.	5,07	1,59
2) Gençlere doğum kontrolü öğretilmelidir.	5,11	1,80
3) Evlilik öncesi cinsellik yaşayan kızlara kötü gözle bakarım.	4,03	2,02
4) Okullarda cinsellik eğitimine gerek yoktur.	3,66	2,33
5) Boşanma daha kolay hale getirilmelidir.	5,66	1,10
6) Evlilik öncesi cinsel ilişkiye karşıyım.	5,14	1,58
7) Erkeklerin bakire kızlarla evlenmek istemelerine olumlu bakıyorum.	4,40	1,98
8) Evlilik öncesi cinsel ilişkide bulunmak erkekler için kabul edilebilir ama kızlar için kabul edilemez.	4,66	1,92
9)Eğer bir erkek, genç bir kızı hamile bırakırsa onunla evlenmelidir.	5,03	1,82
10) Ebeveynler, geçinemeseler bile çocuklarının iyiliği için birlikte yaşamalıdır.	4,37	1,94
11) Gençler, evlenmeden aile ocağından ayrılıp tek başına yaşayabilirler.	3,33	1,94
12) Kadınlar kendilerini evlenecekleri erkeğe saklamalıdır	5,25	1,63
Genel ortalama	4,64	1,86

² TÜİK’in 12 bölgede fiziksel şiddete uğrayan kadınlara ilişkin verilerine bakıldığında; 2008 yılında (en yeni veriler) toplam 4552 kadının fiziksel şiddete uğradığı ve bu kadınlardan %21,7’sinin ekonomik, %31,7’sinin eşinin ve %2,8’inin kendi ailesi ile ilgili sorunlar, %9,4’ünün eşinin kötü alışkanlıkları yüzünden, %39,7’sinin (kadın ve erkekte kaynaklanan) kendileri ile ilgili sorunlar, % 12,6’sının çocukları yüzünden, %9’unun hiç bir sebep yokken ve %11,3’ünün de belirtilmeyen bir takım diğer nedenlerle şiddete maruz kaldıkları gözlenmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların evlilik ve aileye ilişkin geleneksel inançlar ölçeğinden (Tablo 1) aldıkları puanların genel ortalaması (X: 4,64) ortalamanın üzerinde olup, kadınların aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlarının güçlü olduğunu göstermektedir. Ölçekte en yüksek ortalamaya sahip maddeler 1,2,5,6 ve 12. maddeler olup, (5. madde hariç) kadınların geleneksel düşüncelerinin daha çok cinselliğin hangi durumlarda yaşanması gerektiğine yoğunlaştığını göstermektedir.

Tablo 2. Aile ve evlilik hakkında ataerkil inançlar (PBAM)

1) Bir kadın toplum içinde kocasına ters düşecek davranışları asla yapmamalıdır.	5,11	1,39
2) Kadınlar kocalarına karşı saygıda kusur etmezlerse aile içinde sorun çıkmaz.	3,59	1,86
3) Evlenmek ve aile kurmak istemeyen kadında bir sorun var demektir.	2,22	1,62
4) Erkekler güçlüdür, bu nedenle eşlerine istediklerini yaptırabilirler.	2,92	2,01
5) Kadınların kariyer sahibi olması kabul edilebilir, fakat evlilik ve aile önce gelmelidir.	4,62	1,88
6) Kadının kocasına karşı yaptırım gücü olmalıdır.	3,88	2,02
7) Bir kasının sarhoş olması, bir erkeğin sarhoş olmasından daha kötü görünür.	5,03	1,97
8) Kadının çalışması aile düzenini olumsuz yönde etkiler.	1,70	1,32
9) Kadınların istediklerini elde etmek için doğrudan sormak yerine kadını cazibelerini kullanmaları daha iyidir.	2,70	2,05
10) Erkek, karısının yanlış davranışlarını düzeltmesi için onu uyarabilir.	5,88	0,32
11) Kadın herhangi bir konuda kocasına danışmadan karar vermemelidir.	4,81	1,52
12) Bir kadının bara tek başına gitmesinde yanlış bir şey yoktur.	2,03	1,87
13) Kadın kocasının otoritesini sarsacak davranışlardan kaçınmalıdır.	5,55	1,05
14) Evlendiğinde kadının bakire olması önemlidir.	4,55	2,20
15) Aile yapısını korumak için evin reisi erkek olmalıdır.	3,51	1,98
16) Kadın kocasının onayını almadan bir iş bulup çalışmamalıdır.	5,29	1,26
17) Bir erkek, yanında bulunan kadının başka bir erkek tarafından taciz edilmesi durumunda pasif kalmamalıdır.	5,96	0,19
18) Erkekler eşlerine karşı yaptırım gücüne sahip olmalıdır.	2,00	1,49
19) Çocuklarına bakmak ve ev işleri ile uğraşmak kadınların en önemli görevleridir.	5,14	3,77
20) Dışarı çıktığında kadının masrafları ödemesi normaldir.	3,77	2,13
21) Kadın, kocasını yanlış davranışlarını düzeltmesi için uyaramaz.	1,48	1,42
Genel ortalama	3,89	1,57

Evliliğe ilişkin ataerkil inançlar ölçeğinden (Tablo 2) alınan puanların genel ortalaması (X: 3,89) ortalamanın üzerinde olup, kadınların evliliğe ilişkin ataerkil inançlarının güçlü olduğunu göstermektedir. En yüksek ortalamaya sahip (1,7,10, 13, 16, 17 ve 19) madde içerikleri de yukarıdaki yargımızı doğrulamaktadır.

Tablo 3. Kadın (Eş) dövme hakkılaştırma (JUWB)

	X	SS
1) Kendisiyle yaptığı anlaşmaları bozsa bile, bir kocanın karısını dövmeye hakkı yoktur.	5,66	0,83
2) Eğer bir kadın kocasının erkekliğine meydan okursa, kocasının onu dövmeye hakkı vardır.	4,14	1,95
3) Devamlı olarak kocasının zayıf yanlarını hatırlatan kadın dayak yemeyi hak ediyordur.	3,29	2,18
4) Kocasına yalan söyleyen kadın dövülmeyi hak eder.	3,59	1,84
5) Cinsel açıdan kocasına sadık olmayan kadın dövülmeyi hak eder.	5,03	1,97
6) Kocaları tarafından dövülmek bazı kadınlara iyi gelir.	2,29	1,95
7) Kocanın karısına ara sıra attığı dayak evliliğin yürütmesine yardımcı olur.	1,74	1,25
8) Bir erkeğin karısını dövmesine hiç bir mazeret bulunamaz.	4,11	1,88
9) Kocasıyla cinsel ilişkiye girmeyi devamlı olarak reddeden bir kadın dayak istiyor demektir.	2,44	2,13
10) Eğer kocasının anne babasına ve kardeşlerine gereken saygıyı göstermiyorsa, kocanın karısını dövmeye hakkı vardır.	2,55	1,82
11) Eğer akrabalarına saygı göstermiyorsa kocanın karısını dövmeye hakkı vardır.	2,44	1,82
12) Arkadaşlarının önünde kendisini aşağılarsa kocanın karısını dövmeye hakkı vardır.	3,18	1,84
13) Kocasına sürekli olarak karşı çıkan ve onun sözünü dinlemeyen kadın dayak istiyordur.	3,37	2,15
14) Kocasının beklentilerini sürekli olarak boşa çıkaran kadın dövülmeyi hak eder.	3,59	2,04
Genel ortalama	3,39	1,85

Kadın dövme haklılaştırma ölçeğinin (Tablo 3) genel ortalaması (X: 3,39 ile) ortalamanın üzerinde olup, kadınların çoğunluğunun kadın dövme haklılaştırma tutumları içerisinde olduklarını göstermektedir.

Tablo 4. Şiddeti erkeğin sorumluluğunda tutma (HVHR)

	X	SS
1) Karsını döven ve onu devamlı istismar eden kocalar her zaman bu davranışlarından sorumlu tutulmalıdırlar.	6,00	0,00
2) Karsını döven bir erkek bu davranışından sorumludur çünkü karsı ne yaparsa yapmış olsun erkek kendisini kontrol etmelidir.	5,81	0,55
3) Erkekler kendilerini kontrol edemezler. Bu yüzden şiddet gösteren kocalar bu davranışları yüzünden sorumlu tutulamazlar.	1,55	1,60
4) Şiddet gösteren bir koca bu davranışından tamamı ile sorumlu değildir	1,60	1,57
Genel ortalama	3,78	0,93

Şiddeti erkeğin sorumluluğunda tutma ölçeğinin (Tablo 4) genel ortalaması (X:3,78) ortalamanın üzerinde olup, kadınların çoğunluğunun maruz kaldıkları şiddetten erkekleri mesul tuttuğunu göstermektedir.

Tablo 5. Kadına yönelik şiddet için (eşi) kadını suçlama (BLWI)

	X	SS
1) Eğer bir erkek karsını döverse bu genelde karsının hatalı davranışı yüzündendir.	2,07	1,61
2) Çok konuşan ve kocasını devamlı eleştiren bir kadın dövülmek istiyordur.	3,51	1,98
3) Bazen kadınlar bilinçli olarak kocalarını kızdırmak için kışkırtırlar ve dayak yerler.	3,33	1,75
4) Çoğu durumda kadının kocasına ve çocuklarına karşı davranışları dayak yemesinin sebebidir.	2,66	1,90
5) Bir çok durumda koca, karsını çok para harcamak veya evi ve çocukları ihmal etmek gibi hatalı davranışlarından dolayı döver.	2,62	1,52
6) Dayak yemiş bir kadın bu durumdan tamamen kendisi sorumludur çünkü mutlaka kocasını rahtsız edip kızdıracak bir şey yapmıştır.	1,74	1,40
7) Dayak yemiş bir kadın bu durumdan tamamen kendisi sorumludur çünkü	1,88	1,36
8) Eğer dövülmüş olan kadın sınırlarını bilip kocasından kaçınabilseydi kesinlikle dayak yemezdi.	2,70	1,91
9) Çoğu durumda dayak yiyen kadınlar bu durumdan tamamen kendileri	1,55	1,15
10) Dayak yiyen kadınlar bu durumdan sorumludurlar çünkü bunun olmasını istemişlerdir.	1,37	1,07
Genel ortalama	2,15	1,56

Kadına yönelik şiddet için kadını suçlama (BLWI) ölçeğinden (Tablo 5) elde edilen verilerin genel ortalaması (X:2,15) ortalamanın altında olup, kadınların maruz kaldıkları şiddetten sorumlu tutulmaya ilişkin düşüncelere katılmadıkları gözlenmektedir.

Tablo 6. Ölçekler arası korelasyon analizi

	X	SS	1	2	3	4	5
TBAMF (1)	4,64	1,86					
PBAM (2)	3,89	1,57	0,317*				
JUWB (3)	3,39	1,85	0,384**	0,590**			
HVHR (4)	3,78	0,93	0,124	0,027	0,156		
BLWI (5)	2,15	1,56	0,89	0,309*	0,432**	0,186	

**p≤0,01; *p≤0,05

Korelasyon analizi (Tablo 6), kadınların aile ve evlilik hakkında geleneksel ve ataerkil inançları ile kadın dövmeyle ilişkin inançları (JUWB, HVHR, BLWI) arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Analizden elde edilen veriler incelendiğinde; aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlar ölçeği ile evlilik hakkında ataerkil inançlar (r=0,317) ve kadın

dövmeyi haklılaştırma (JUWB) ($r=0,384$); evlilik hakkında ataerkil inançlar ölçeği ile kadın dövmeyi haklılaştırma (JUWB) ($r=0,590$) ve kadına yönelik şiddet için kadını suçlama (BLWI) ($r=0,309$); ve kadın dövmeye ilişkin inançlar ölçeklerinden de kadın dövmeyi haklılaştırma (JUWB) ile kadına yönelik şiddet için kadını suçlama (BLWI) ($r=0,432$) ölçekleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Aile ve evlilik hakkında geleneksel ve ataerkil inançlar, kadın dövmeye ilişkin inançlar ile şiddete uğrama biçimi arasındaki ilişki

	X	SS	1		2		3		4		5	
			Z/F	P	Z/F	P	Z/F	P	Z/F	P	Z/F	P
TBAMAF	4,64	1,86			3,48	0,01*						
PBAM	3,89	1,57	-1,97	0,05*			-4,40	0,00*	-4,40	0,00*	-4,40	0,00
JUWB	3,39	1,85			2,37	0,02*						

** $p \leq 0,01$; * $p \leq 0,05$ 1-Fiziksel şiddet 2- Cinsel şiddet 3-Ekonomik şiddet 4-İhmal 5- Psikolojik

Aile ve evlilik hakkındaki geleneksel ve ataerkil inançlar ve kadın dövmeye ilişkin inançlar (JUWB, HVHR, BLWI) ile kadınların şiddete uğrama biçimleri arasında bir farklılık olup olmadığını saptamak amacıyla yapılan (Tablo 7) t testinden ($t(64) = 4,64$ * $p \leq 0,05$) elde edilen veriler, cinsel şiddete uğrama ile aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlara ($t(64) = 3,48$ $p \leq 0,01$) ve kadın dövmeyi haklılaştırmaya ilişkin inançlara (JUWB) ($t(64) = 2,37$) $p \leq 0,02$ sahip olma arasında doğrudan; cinsel şiddet hariç, fiziksel ($t(64) = -1,97$ $p \leq 0,05$) ekonomik ($t(64) = -4,40$) $p \leq 0,00$ psikolojik şiddete ($t(64) = -4,40$) $p \leq 0,00$ ve ihmale uğrama ($t(64) = -4,40$ $p \leq 0,00$) ile de evlilik hakkında ataerkil inançlara sahip olma arasında ters yönlü bir ilişki (farklılık) olduğunu göstermektedir. Sonuçlar aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlara ve kadın dövmeyi haklılaştıran tutumlara sahip olan kadınların daha çok cinsel şiddete maruz kaldıklarını göstermektedir. Öte yandan evlilik hakkında güçlü ataerkil düşüncelere sahip kadınlar daha çok fiziksel, ekonomik, psikolojik şiddet ve ihmale maruz kalmakta, ancak kadınların evlilik hakkında güçlü ataerkil düşüncelere sahip olmalarının bu şiddet biçimlerine maruz kalma olasılığını azalttığı gözlenmektedir.

Tablo 8. Aile ve Evlilik Hakkında Geleneksel ve Ataerkil İnançlar, Kadın Dövmeye İlişkin İnançlar İle Şiddete Uğrama Sıklığı Arasındaki İlişki

	Şiddete Uğrama Sıklığı		X	SS	Z/F	P
	TBAMAF (1)			4,64	1,86	9,70
	Çok sık	Sık sık	0,087	0,35		0,971
		Ara sıra	1,750	0,39		0,000*
	Sık sık	Çok sık	0,087	0,35		0,971
		Ara sıra	1,662	0,51		0,008*
	Ara sıra	Çok sık	-1,750	0,39		0,000*
		Sık sık	-1,662	0,51		0,008*

Varyans analizi (Tablo 8), kadınların aile ve evlilik hakkında geleneksel ve ataerkil inançlara ve kadın dövmeye ilişkin inançlara sahip olmaları ile aile içinde şiddete uğrama sıklıkları arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Analiz sonuçları (Tablo 8) kadınların şiddete uğrama sıklığı ile sadece aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlar (F/Z (64) = 9,70 * $p \leq 0,02$) ölçeği arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlar dikkate alındığında, çok sık şiddete uğrama grup ortalamasının ara sıra şiddete uğrama ($p \leq 0,00$); sık sık şiddete uğrama grup ortalamasının ara sıra şiddete uğrama ($p \leq 0,08$); ara sıra şiddete uğrama ortalamasının da çok sık ($p \leq 0,00$) ve sık sık ($p \leq 0,08$) şiddete uğrama grup ortalamasından istatistiksel olarak $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde farklı olduğu tespit edilmiştir. Bu veriler t testinden elde edilen verileri destekler biçimde aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlara sahip olma ile sık sık ve çok sık şiddete maruz kalma arasında doğrudan bir ilişki olduğunu göstermektedir.

6. Tartışma

Korelasyon analizinden elde edilen veriler, aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlara sahip olan kadınların, aynı zamanda evliliğe ilişkin ataerkil inançlar da taşıdıklarını ve kadın dövme haklılaştırma tutumları içinde olduklarını göstermektedir. Kadın dövmeyle ilişkin inançlar ölçeklerinden (HVHR hariç) sadece kadın dövme haklılaştırma (JUWB) ve kadına yönelik şiddet için kadını suçlama (BLWI) ile aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlar ve evlilik hakkında ataerkil inançlar ölçeği arasında ilişki kurulmuş olması, aile ve evlilik hakkında geleneksel ve ataerkil inançlara sahip kadınların (özellikle cinsel konularda ve kocaya itaat konusunda) şiddeti onayladıklarını, kadın dövme haklılaştırma ve kadına yönelik şiddet için kadını suçlama tutumları içerisinde, yaşanan şiddet olaylarından hemcinslerini sorumlu tuttıklarını göstermektedir.

Öte yandan çalışmada kadınlar, genelde şiddeti erkeğin sorumluluğunda tutmaya ilişkin tutumlar göstermelerine (HVHR için $X=3,78$) ve hiçbir durumda şiddetin meşrulaştırılmayacağı inancı sergilemelerine rağmen, aile ve evlilik hakkında geleneksel ve ataerkil inançlar ile HVHR değil de diğer iki ölçek (kadın dövme haklılaştırma) JUWB ve (kadına yönelik şiddet için kadını suçlama) BLWI arasında korelasyon ilişkisine rastlanması birkaç şekilde açıklanabilir.

Birincisi kadınların kendi başına şiddeti erkeğin sorumluluğunda bir eylem olarak tanımlamaları ve hiçbir şekilde onaylamadıklarını belirtmeleri, şiddete maruz kalmış olmaları ve şiddetin maruz kalan kişiyi aşağılayıcı, küçültücü ve benlik algısını zayıflatıcı istenmeyen bir eylem olması nedeniyle olabilir. Görüşmeler esnasında kadınlar şiddete maruz kaldıkları görüşmeci tarafından da bilindiği ve zaten şiddete maruz kalmış olmaları nedeniyle benlik algıları incinmiş durumda oldukları için şiddeti hiçbir şekilde meşrulaştırmadıklarını ifade etmiş olabilirler. Benzer bir başka çalışmada da kadınların aile içi şiddete karşı olmaları kendilerinin şiddet içeren bir ilişkide bulunmaları veya gelecekte olma ihtimalleri ile ilişkilendirilmektedir (Uğurlu, Ulu, 2003: 61).

İkincisi, görüşülen kadınlar hiçbir şekilde şiddetin meşrulaştırılmayacağını belirtmelerine rağmen, şiddete maruz kalmış olmaları nedeniyle konuk evine yerleştirilmiş olmalarından ve bir şekilde şiddet mağduru olarak etiketlenmiş olmalarından dolayı kendilerini suçlu hissediyor (ki hiçbir şekilde suçlu değillerdir) ve kendilerini haklılaştırma çabası içerisinde kadına yönelik şiddeti meşrulaştırıcı (geleneğe ve ataerkiye zıt) durumları teyit etme ihtiyacı içerisinde olabilirler. Bu durumda aile ve evlilik hakkındaki geleneksel ve ataerkil inançlar devreye girmiş olabilir.

Üçüncüsü, bir yandan aile ve evlilik hakkında güçlü geleneksel ve ataerkil inançlara sahip olup, aynı zamanda kadına yönelik şiddeti belli durumlarda meşrulaştırıyor, fakat kendilerinin şiddete maruz bırakılmalarına neden olan durumları bunların dışında tutuyor olabilirler. Bir başka ifade ile geleneksel kadınlık rollerini benimsemiş ve içselleştirmiş olmalarına ve bu rollerin dışına çıkmamış olmalarına rağmen, yine de bir şiddet mağduru haline gelmiş olmalarını sorguluyor olabilirler.

Dördüncüsü, görüşülenler arasında, geleneksel kadınlık rolleri dışına itilen cinsel davranışları evlenmeden ya da evlilik dışı tecrübe eden kadınların bulunması olabilir. Araştırmaya katılan kadınların %43,8’i resmi nikâhli iken, %32,8’i nikâhsız ya da imam nikâhlıdır. Medeni durum ve evlenme sayılarına bakıldığında bir defa evlendiğini belirten 37 kadından sadece 23 tanesinin, iki kere evlendiğini belirten 16 kadından da sadece 4’ünün resmi nikâhı olduğu tespit edilmiştir. Geriye kalan bekâr, boşanmış ya da dul olanların içerisinde de bir erkekle birlikte yaşayanlar mevcuttur. Bu kadınların aile ve evlilik hakkında geleneksel ve ataerkil tutumlara karşı duruşu iki şekilde olabilmektedir. Ya mevcut durumlarını meşrulaştırmak için geleneksel ve ataerkil tutumları ve şiddeti katı bir şekilde eleştirmekte, ya da mevcut durumlarının üstünü örtmek için bu tutumları katı bir şekilde savunmakta ve şiddeti meşrulaştırmaktadırlar. Sonuç olarak bu bulgular daha evvel yapılmış çalışmalar ile (Altınay ve Arat, 2007; Kandiyotti, 1995; Lock ve Richman, 1999; Sakallı, 2001; Sakallı, Ulu, 2003) kısmen örtüşmekte ve araştırmaya dahil olan kadınların bir kısmının evlilikte şiddete, farklı nedenlerle de olsa karşı olduklarını göstermektedir.

Aile ve evlilik hakkında geleneksel ve ataerkil inançlar ve kadın dövmeyle ilişkin inançlar (HVHR, JUWB, BLWI) ile kadınların maruz kaldıkları şiddetin biçimi arasındaki ilişkiye bakıldığında, hangi inançları daha güçlü olan kadınların hangi tür şiddet eylemlerine maruz kaldıkları

da daha net görülmektedir. Şöyle ki; cinsel şiddete maruz kalan kadınlar daha çok aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlar ve kadın dövme haklılaştırmaya ilişkin inançlara (JUWB) sahip kadınlardır. Bu kadınlar, evlilik öncesi birlikte yaşamaya (X=5,07) ve evlilik öncesi cinsel ilişkide bulunmaya karşı olup (X=5,14), ilk cinsel deneyimlerin evlenecek kişiyle yaşanması gerektiği (“kadınlar kendilerini evlenecekleri erkeğe saklamalıdır” X= 5,25) inancını taşımakta ve aksi durumlarda kadına yönelik şiddeti haklılaştırmaktadırlar. Ayrıca verilerde cinsel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların (%57,8 ile) şiddete maruz kalma nedenlerine bakıldığında, bu kadınların daha çok kocaları tarafından aldatılan, eşleri tarafından başka erkeklerle gerçek ya da sanal alemde birlikte olmaya zorlanan, ikinci evliliği olduğu için bakire olmaması ve ilk evliliğinden çocukları olması nedeniyle eşi ve ailesi tarafından istenmeyen, eşleri alkol ya da uyuşturucu bağımlısı olan ya da havadan sudan herhangi bir sebeple şiddete maruz kaldığını (ki çoğunluğu eşlerinin aşırı sinirli olduğunu ve öfkeyle ne yaptığını bilmediğini) belirten kadınlar olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar literatürde kadına yönelik cinsel şiddet tanımlamalarında belirtilen durumlarla örtüşmektedir (Owen ve Owen, 2008: 18).

Cinsel şiddet hariç, fiziksel, psikolojik, ekonomik ve ihmal biçimlerindeki şiddet davranışlarına maruz kalan kadınlar ise çoğunluğu evlilik hakkında ataerkil inançlara sahip olan kadınlardır. Ancak bu şiddet türlerine uğrama ile evlilik hakkında ataerkil inançlara sahip olma arasında anlamlı, fakat negatif yönlü bir ilişki (farklılık) tespit edilmiştir. Bu negatif ilişki, evlilik hakkında ataerkil inançlara sahip olma ile fiziksel, psikolojik, ekonomik şiddet ve ihmal davranışlarına maruz kalma arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu, bir başka ifade ile kadınların evlilik hakkındaki güçlü ataerkil inançlarının bahsedilen şiddet türlerine uğrama olasılığını azalttığını göstermektedir. Evlilik hakkında ataerkil inançlar ölçeğinde yer alan ifadelerin ortalamalarına bakıldığında “bir erkek, yanında bulunan kadının başka bir erkek tarafından taciz edilmesi durumunda pasif kalmamalıdır” (X=5,96); “erkek karısının yanlış davranışlarını düzeltmesi için onu uyarabilir” (X=5,88); kadın kocasının otoritesini sarsacak davranışlardan kaçınmalıdır” (X=5,55); “kadın kocasının onayını almadan bir iş bulup çalışmamalıdır” (X= 5,29); “çocuklara bakmak ve işleri ile uğraşmak kadınların en önemli görevleridir” (X=5,15); “bir kadın toplum içinde kocasına ters düşecek davranışları asla yapmamalıdır” (X=5,11); “kadın her hangi bir konuda kocasına danışmadan karar vermemelidir” (X=4,81); “kadınların kariyer yapması kabul edilebilir, fakat evlilik ve aile önce gelmelidir” (X=4,62) vb. ifadelerin en güçlü ifadeler olması, araştırmaya katılan kadınların erkek egemenliğini benimseyen, geleneksel kadınlık rollerine bürünmüş ve bu rolleri içselleştirmiş kadınlar olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Bu kadınların eşleri tarafından çeşitli biçimlerde şiddete ve ihmale maruz kalma nedenlerine bakıldığında çoğunluğunun kıskançlık, maddi konular ve eşinin ailesi yüzünden, yine eşinin alkol ve uyuşturucu madde bağımlısı olması ve aşırı sinirli olması ve öfke kontrolü olmaması gibi nedenlerle şiddete maruz kaldıklarını belirttikleri görülmektedir. Türkiye genelinde yapılan ve evli kadınların fiziksel ve cinsel şiddete ilişkin tutumları ile bu şiddet biçimlerine maruz kalma durumları arasındaki ilişkiyi ele alan bir çalışmadan elde edilen veriler; son on iki ayda eşleri ya da birlikte oldukları kişiler tarafından fiziksel şiddete (%42 ile) maruz kalan kadınların, aynı zamanda (%14’ünün) “bazı durumlarda erkek eşini dövebilir” düşüncesinde oldukları, yine son oniki ayda (% 31 ile) cinsel şiddete maruz kalanların da (%7 ile) “kadın istemese bile eşiyile cinsel ilişkiye girmek görevidir” inancı taşıdıkları tespit edilmiştir (Jansen ve Diğerleri, 2009: 62-63). Benzer çalışmalarda da belirtildiği gibi Türkiye’de ev içi şiddet, bölgeler arası farklılıklarına rağmen, kadınlar tarafından aile yaşamının normal bir parçası olarak algılanmaya devam etmektedir (Ertürk, 2015: 298; Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2013).

Ayrıca şiddete uğrama sıklığı ile sadece aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlar ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Bu farklılığın çok sık ve sık sık şiddete uğrama ile ara sıra şiddete uğrama arasındaki ilişkiden kaynaklanması ve ara sıra şiddete uğrama ile çok sık ve sık sık şiddete uğrama sıklığı ortalamaları arasında negatif bir ilişkinin olması da anlamlıdır. Bu sonuçlar aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlara sahip olma ile daha fazla şiddete maruz kalma arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermekte ve yukarıdaki diğer analiz sonuçlarıyla da örtüşmektedir.

Sonuç

Bu çalışma eşleri tarafından şiddete maruz kalmalarından dolayı kadın konuk evlerine yerleştirilen kadınların aile ve evlilik hakkında geleneksel ve ataerkil inançlara ve kadın dövmeyle ilişkin inançlara sahip olmaları ile şiddete uğrama biçimleri ve şiddete uğrama sıklıkları arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmadan elde edilen veriler, araştırmaya katılan kadınların çoğunluğunun aile ve evlilik hakkında geleneksel ve ataerkil inançlara ve kadın dövmeyle ilişkin inançlara sahip olduklarını göstermektedir. Ölçek içeriklerine bakıldığında aile ve evlilik hakkında geleneksel inançların daha çok cinsel tutumlara yönelik geleneksel inançlardan, evlilik hakkındaki ataerkil inançların erkek egemenliğini meşrulaştırıcı inançlardan, Şiddeti erkeğin sorumluluğunda tutma (HVHR) hariç, kadın dövmeyle ilişkin diğer iki (JUWB ve BLWI) inancın da kadına yönelik şiddeti geleneksel ve ataerkil tutumlar temelinde meşrulaştıran inançlardan oluştuğu görülmektedir. Bir başka ifade ile araştırmamıza katılan kadınlar aile ve evlilik hakkında geleneksel cinsel tutumlara sahip, ataerkil inançlar bağlamında erkek egemen anlayışı benimseyen ve bu inançların dışına çıktığında hemcinslerini suçlayarak kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran kadınlardır.

Araştırmada cinsel şiddete maruz kalan kadınlar geleneksel cinsiyet rollerini benimseyen, ama ya eşleri tarafından bu tutumların dışına çıkmaya zorlanan (başka erkeklerle birlikte olmaya zorlama, aldatma vb. gibi) ya da ikinci evliliğini yaptığı için bakire olmama, ilk evliliğinden çocuklarının olması vb. gibi yine cinselliğe dayanan nedenlerle haksız suçlamalara maruz kalarak şiddet gören kadınlardır. Bu sonuçlar, araştırmaya katılan kadınların geleneksel cinsiyet rollerine uygun davransalar da şiddete maruz kalabildiklerini, dolayısıyla geleneksel cinsiyet rollerine uygun davranma ile şiddete maruz kalmama arasında doğrudan bir ilişki olmadığını göstermektedir. Zira şiddete uğrama sıklığı ile sadece aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlara sahip olma arasında bir ilişki kurulmuş olması da bu yargımızı desteklemektedir. Araştırmada şiddete sık sık ve çok sık maruz kaldığı tespit edilen kadınlar aile ve evlilik hakkında güçlü geleneksel inançlara sahip olan kadınlardır.

Araştırmada ulaşılan diğer bir sonuç, kadınların cinsel şiddet hariç diğer şiddet türlerine maruz kalmaları ile evlilik hakkında güçlü ataerkil inançlara sahip olmaları arasında ters yönlü bir ilişkinin kurulmuş olmasıdır. Bu erkek egemen cinsiyet rollerinden yana tavır takıyan kadınların eşleri tarafından fiziksel, psikolojik, ekonomik şiddete ve ihmale daha az maruz kaldıkları anlamına gelmektedir. Bir başka deyişle erkek egemenliğini kabul etmeleri kadınların (cinsel şiddet hariç) diğer şiddet biçimlerine uğrama olasılığını ortadan kaldırmaya da azaltmaktadır.

Yapılan çalışmalar da şiddete maruz kalan kadınların daha çok geleneksel kadınlık rolünü benimsemiş, evin ve evliliğin mahremiyetine inanan, her şeye rağmen aile birlikteliğinin sürdürülmesinden yana tavır takıyan ve aile içinde maruz kaldığı olumsuz tutum ve davranışlardan kendini sorumlu tutan kadınlar olduğunu ve şiddetin, cinsiyet rollerine hakim olan ataerkil tutumları doğrulamak için sıklıkla başvuru ve maruz kalanlarca da meşrulaştırılan bir yöntem olduğunu göstermektedir (Palabıyık, 2013; Mavili, 2014; İlkaracan ve Diğerleri 1996; Jansen ve Diğerleri, 2009; Glick ve Fiske, 1999). Ancak bu ortak bulgulara rağmen, araştırma örnekleme has özellikler dikkate alındığında; öncelikle bu çalışma, şiddete maruz kalan ve çoğunluğu eşleri tarafından ölümle tehdit edilen ve barınma konusunda konuk evine yerleşmekten başka bir alternatif olmayan kadınlarla gerçekleştirilmiştir. Çoğunluğu düşük sosyo-ekonomik koşullara sahip, eğitim düzeyi düşük ve ekonomik bağımsızlığı olmayan kadınlardır. Aile ve yakın çevrelerinden ya hiç, ya da koşulsuz destek görememeleri, duygusal anlamda yaşadıkları yalnızlık ve çaresizlik, gelecek yaşamlarına ilişkin belirsizlikler ve çoğunluğunun çocuklarıyla birlikte bu mücadeleyi veriyor olmaları, bu özelliklere sahip olma ile aile ve evlilik hakkında güçlü geleneksel ve ataerkil tutumlara ve kadın dövmeyle ilişkin inançlara sahip olma ve şiddetin belli türlerine ve sıklıkla maruz kalma arasında doğrudan bir ilişki kurulabileceğini göstermek için yeterli değildir. Zira orta ve üst sınıftan kadınların hayatlarıyla ilgili bilgilerimiz sınırlı olsa da, bu sınıflardan kadınları kapsayan çalışmalardan (Kandiyotti; 2013: 51; Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2013; WHO, 2002, WHO: 2005; Altınay ve Arat, 2007) elde edilen verilerle karşılaştırıldığında, aile ve evlilik hakkında geleneksel

ataerkil tutumlara sahip olma ve şiddete maruz kalma ile sadece düşük sosyo-ekonomik ve kültürel koşullara sahip olma arasında doğrudan bir ilişki kurulamayacağı daha net anlaşılmaktadır. Bu çalışmalar, üst ve orta sosyo-ekonomik ve kültürel sınıf farklılıklarına sahip olmanın şiddete uğrama olasılığını azalttığını, ancak ortadan kaldırmadığını, çünkü üst sınıflar arasında da aile ve evlilik hakkında geleneksel ve ataerkil inançların yaygın olduğunu göstermektedir.

Kaynakça

- Altınay, A. ve Arat, Y. (2007). Türkiye’de kadına Yönelik Şiddet, TÜBİTAK destekli proje raporu.
- Badinter, E. (1991). *Biri ötekidir*. (Ş. Tekeli Çev.), İstanbul: Afa Yayınları.
- Bhasin, K. (2003). *Understanding gender*, 05.04.2017, www.womenunlimited.net.
- Briffault, R. (1990). *Analar*. (Ş. Yeğin Çev.), İstanbul: Payel Yayınları.
- Burt, M., R. (1980). Cultural myths and support for rape. *Journal of Personality and Social Psychology*, (38) 217-230.
- Ertürk, Y., (2015). *Sınır tanımayan şiddet: Paradigma, politika ve pratikteki yönleriyle kadına şiddet olgusu*, İstanbul: Metis yayınları.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*, Ankara: Ayraç Yayınevi
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Glick, P. Fiske, ST. (1999). The ambivalence toward men inventory: Differentiating hostile and benevolent beliefs about men. *Psychology of Women Quarterly*, (23), 519-536. Doi
- Hassan, Ü. (1985). *Eski Türk toplumu üzerine incelemeler*, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Haj-Yahia, M. M. (1998). Beliefs about wife beating among Palestinian women: The influence of their patriarchal ideology. *Violence Against Women*, 4(5), 533-559.
- Hojat, M., Shapurian, R., Faroughi, D. Nayerahmedi, H., Farzaneh, M., &Parsi, M. (2000). Gender differences in traditional attitudes toward marriage and the family. *Journal of Family Issues*, 21, 419-434.
- İlkkaracan, P., Gülçir, L. (1996). Aile içinde kadına karşı şiddet. *Sıcak yuva masalı: Aile içi şiddet ve cinsel taciz*, Kadın Araştırmaları Dizisi 10, İstanbul: Metis Yayınları.
- Jansen, H.A.F.M., Yüksel İ., Çağatay P. (2009). Kadına yönelik şiddetin yaygınlığı. *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, Ankara: T.C. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 45-69
- Johnson, M., P. (1995). Patriarchal terrorism and common couple violence: Two forms of violence against women. *Journal of marriage and the family*, 57(2), 283-294.
- Kandiyoti, D., (1995). Patterns of patriarchy: Notes for an analysis of male dominance in Turkish society. In Ş. Tekeli (Ed). *Women in modern Turkish society*. London: Zed Books
- Kandiyoti, D. (2013). *Cariyeler, bacular, yurttaşlar: kimlikler ve toplumsal dönüşümler*. (Çev: Bora, A., Sayılan, F., Tekeli Ş., Tapınç H., Özbay, F.), İstanbul, Metis yayınları.
- Lock, L., M., Richman, C. L. (1999). Attitudes toward domestic violence: Race and gender issues. *Sex Roles*, (40), 227-247.
- Mavili, A. (2014). *Aile içi şiddet: Kadının ve çocuğun korunması*. Toplumsal ve Bireysel Gelişim Serisi, Ankara: Elma Yayınevi
- Millar Bidwell L. D., Vander Mey, B. J. (2000). *Sociology of the family: Investigating family issues*, USA: Allyn and Bacon.
- Owen, K., F., Owen, D. (2008). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ekim.
- Palabıyık, A., (2013). Toplumsal cinsiyete sosyolojik bir yaklaşım: Ortadoğu’nun halleri. Toplumsal cinsiyet. *Doğu-Batı Düşünce dergisi*, (63), 225-261.
- Sakallı, N., (2001). Beliefs about wife beating among Turkish college students: The effect of patriarchy, sexism, and sex differences. *Sex Roles*, 2001: 44(9-10), 1-12.
- Sakallı-Uğurlu, N. (2002).Aile ve Evliliğe İlişkin Geleneksel İnançlar Ölçeği’nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması Yayınlanmamış Araştırma Raporu.

- Sakallı, N., Ulu, S. (2003). Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar: Çelişik duygulu Cinsiyetçilik, Yaş, Eğitim ve Gelir Düzeyinin Etkileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 6 (11-12), 53-65. Doi
- Sultana, A. (2011). *Patriarchy and women's subordination: A theoretical analysis*, 05.2017. http://bdresearch.org/home/attachments/article/nArt/A5_12929-47213-1-PB.pdf.
- Saunders, D. G., Lynch, A. B., Grayson, M., Linz, D. (1987). The inventory of beliefs about wife beating: The construction and initial validation of a measure of beliefs and attitudes. *Violence and Victims*, (2) 39-57.
- Torgimson, B. N., Minson, C. (2005). T. Sex and gender: What is the difference? *Journal of Applied Physiology*. 99, 785-7.
- Türkiye nüfus ve sağlık araştırması*. (2014). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü.
- Walby S., (2016). *Patriyarka kuramı*, Ankara: Dipnot yayınları.
- WHO, (2002). World report on violence and health, <http://www.who.int/inf-new/aids2.htm>
- WHO, (2005). Multi-country study on women's health and domestic violence against women. http://www.who.int/gender/violence/who_multicountry_study/en/.

Extended English Summary

Gender is a sociological concept that is based on the sexual (female-male) identity of the individual and expresses his / her social situation and considers the spiritual, social and cultural differences between men and women (Giddens, 2000: 97). These differences lead to the development of negative attitudes towards women's gender in a male-dominated society, as a result of collective discrimination in the name of genderism and in the low social status of women in social, cultural, political and economic spheres (Briffault, 1990; Badinter, 1991; Hassan, 1985). Previous studies emphasize that while every woman may be exposed to violence, it is difficult to predict which women may be victims, (Mavili, 2014: 40). It is our thought that women who internalize traditional patriarchal beliefs about marriage and family, and thus view their sexual identities in the context of traditional patriarchal values are more likely to be victims. In other words, we believe that socializing in a setting where traditional patriarchal gender cultures dominate, will strengthen traditional beliefs about marriage and family, and women with these beliefs are more likely to be exposed to violence.

This study's aim to determine if there is a correlation between women's traditional views about marriage and the family (TBAMAK), patriarchal beliefs about marriage (PBAM), and beliefs about wife beating (IBWB) and type and frequency of violence they are subjected to. **Methodology** The women who were taken under protection because of exposure to domestic violence in women's guest houses affiliated to the Ministry of Family and Social Policies in Turkey constituted the population of the study. 64 women including 6 women from Gaziantep, 4 women from Mersin, 8 women from Sivas, 4 women from Erzincan, 8 women from Erzurum, 6 women from Samsun, 8 women from Ankara, 6 women from Izmir and 12 women from Istanbul were interviewed in a total of 9 provinces (including two provinces from Eastern Anatolia and Central Anatolia Regions) from each region. Interviews were held with women by talking face-to-face (interviews) in special rooms allocated in Mersin, Gaziantep and Samsun provincial directorates and in women's guest houses in other provinces. The principle of volunteering was taken into account during the interviews. Access to shelters was provided with the help of the staff and within the framework of confidentiality rules. The application was performed by getting permission from the Prime Ministry's Ministry of Family and Social Policies between 30.06.2012-29.11.2013. The questionnaire form and 5 scales were used to obtain the data. The questionnaire form consists of 48 questions organized to determine the socio-demographic characteristics of women, the quality of their relationships in the family, their reasons for exposure to violence in the family, the forms of

violence to which they are exposed, the frequency of exposure to violence, and their thoughts for the future. The traditional beliefs about marriage and family scale (TBAMF) consists of 12 items (Table 1) and includes the importance of virginity for a woman, premarital sexuality, sexual education, and decisions related to divorce. The high scores obtained from the scale indicate that traditional beliefs about family and marriage are high. The Cronbach's α value calculated for the scale is 0.73. The Cronbach's α value calculated for this study is 0.71, which indicates that the internal consistency reliability of the scale is good. The patriarchal beliefs about marriage scale (PBAM) (Table 2) consists of 21 items. The high scores obtained from the scale indicate that patriarchal beliefs about marriage are strong. The Cronbach's α value calculated for the scale is 0.83. The Cronbach's α value calculated for this study is 0.75, which indicates that the internal consistency reliability of the scale is good. In the study, three beliefs (subscale) about woman (wife) beatings are considered as a sign of attitudes towards violence in marriage. The first two scales, “justification of woman (wife) beating” (JUWB) scale (Table 3) and “holding man (husband) responsible for violence” (HWHR) scale (Table 4) are the subscales of the “beliefs about woman (wife) beating” (IBWB) scale. The third scale is the “blaming woman (wife) for violence against woman (wife)” (BLWI) scale (Table 5). The JUWB consists of 14 items, the HWHR consists of 4 items, and the BLWI consists of 10 items. The high scores obtained from the scale indicate that the beliefs specific to each scale are strong. The Cronbach's α values calculated for the JUWB, HWHR, and BLWI are 0.82, 0.66 and 0.86, respectively. The Cronbach's alpha reliability coefficient of the whole scale was found as 0.95. The Cronbach's α values calculated for this study are 0.90 for the JUWB, 0.90 for the HWHR, 0.90 for the BLWI, and 0.90 for the whole scale, which indicates that the internal consistency reliability of the scale is good. The mean, correlation and analysis of variance were applied to the data obtained from the study in the SPSS 16 program. **Findings.** Data gathered during this study demonstrates that there is a direct correlation between having traditional beliefs about marriage and women being subjected to sexual violence. There is a direct correlation between having beliefs justifying wife beating (JUWB) and women being subjected to sexual violence. There is also an inverse correlation between having patriarchal beliefs about marriage and women being subjected to physical, economical, psychological violence and neglect. Furthermore, a statistically significant correlation was demonstrated between having traditional beliefs about family and marriage and frequency of being subjected to violence. **Results.** Data suggests that having traditional and patriarchal beliefs about family and marriage and having beliefs justifying wife beating are partially determinative about the type and frequency of violence women are subjected to.